

8SH-1-7

K 95

Yüce ge' uq'awm

891.983-1-7

K 95

«BIBLIOTEKA E HOSËNIT»

5

8A-1

ALQI KRISTO

Krist 88

20320
BIBLIOTEKA E SHTETIT
GJYKASTER

20320

GJËRA QË NGJASIN

NDËRMARRJA SHETËTËRORE BOTIMEVE
Tiranë, 1958

REPUBLIKA E SHQIPTARË

LIBRI I 10 JA

LIBRI I 10 JA

Skicat punuar nga ZEF BUMÇI

Tirazi: 3000

STASH: 2204-55

U shtyp në Stabilimentin «MIHAL DURI»
Tiranë, 1958

PARATHËNIË

Më 1955 u botua vëllimi i parë i bibliotekës së Hostenit, antologjia «Kallinj pa bukë». Poŕ këtij vëllimi, brënda tre vjetëve, janë botuar njëri pas tjetrit edhe pesë vëllime të tjerë të kësaj biblioteke siç janë: «Gjëmbat e trëndafilit», vëllim me tregime humoristike i Miço Kallamatës; «Mëndja bën bata - Mëndja bën kala», skica e tregime të Moisi Zaloshnjës, «Koha s'lidhet me litar, poezi satirike e humoristike të Tonin Milott; «Dardha e ka bishtin prapa», gjithashtu poezi satirike e humoristike të Dionis Bubanit; «Lëkura e ujkut», skica e tregime humoristike të Naum Priŕtit. Dhe ja tani lexonjësi ka në dorë vëllimin e shtatë të bibliotekës së Hostenit «Gjëra që ngjasin» të Alqi Kristos. Vetëm ky fakt, që brënda tre vjetëve u botuan shtatë vëllime, tregon se sa e mirë dhe me vënd që inisiativa e kolegjit të revistës Hosteni, që mori këtu e tre vjet më parë, duke krijuar serinë e botimeve të bibliotekës së kësaj reviste.

Me këtë rast nuk do të flas për të mirat dhe të metat që ka vëllimi «Gjëra që ngjasin» i Alqi Kristos. Një gjë ë tillë do ta bëjë kritika më von dhe do ta gjykojë vetë secili lexonjës. Por me gjithatë do të them përshtypjet e mia kryesore.

Po të tallesh me ato që nuk meritojnë vëmëndje, do të thotë të shkaktosh një gaz prej budallaj pa ide, pa përmbajtje, pra edhe pa asnjë përfitim. Porse një gjë e tillë nuk ndodh me poezitë e Alqi Kristos që ka përmbledhur në këtë vëllim. Ai satirizon dhe bën humor me fenomene që janë të kohës sonë dhe që janë me të vërtetë pengesë për ecjen e shoqërisë përpara. Në të gjitha poezitë e këtij vëllimi shohim se autori ve përballë njeri tjetrit dy fenomene. Të vjetrën, që është duke u zhdukur, dhe të renë, që triumfon, — ashtu siç ndodh edhe në të vërtetë në jetën tonë. Nga ana tjetër, duke goditur e fshekulluar, ai njëkohësisht edhe edukon. Pikërisht këtu qëndron edhe vlera e këtyre poezive.

Ka raste në jetë që njerës të ndryshëm tregojnë një humanizëm prej budallaj kundrejt armikut, siç bën dëlja me nëpërkën; ose ka njerëz të tjerë që shpërdorojnë pasurinë socialiste, burokratë të shkëputur nga jeta, sebirxhinj karsbi ndërtimit të socializmit në vëndin tonë, kritizerë të sëmurë; ose fenomene të tjerë siç janë martesat me ndryshim të madh moshe, divorcet, bestytitë etj. etj. Dhe pikërisht këto tema trajton edhe Alqi Kristua në këtë vëllim.

Ndërgjegjia e njerëzve tanë sa vjen e po shkarkohet nga shumë gjëra që na kanë lënë prapa. Kjo ka ardhur nga konditat materiale që janë krijuar e po krijohen për secilin dhe nga puna edukative. Edhe një nga meritat e autorit këtu qëndron për këtë poezi, sepse ai nuk e harron këtë anë, por e vë mirë në dukje: Gruaja e dënon aktin e burrit që ka prishur pasurinë e shtetit dhe ka bërë kënaçen për vehte, mblesat qabën tani se të rejat dhe të rinjtë e zgjedhin vetë bashkshortin apo bashkëshorten. Kështu, herë duke na dhënë psikologjinë e personazheve, herë duke mbajtur qëndrim vetë autori, Alqi Kristua na paraqit luftën e dy botëve që zhvillohet sot.

Dy fjalë edhe për realizimin artistik: Mendoj se vargu në këto poezi është i rrjedhshëm, pa sforcime, ka muzikalitet, figurat artistike janë të goditura dhe sqaronjese të ideve, gjubën e ka të bukur dhe të pasur. Disa prej temave që trajton iu ka dhënë veshjen e fabulës, ku ja ka dalë me sukses. Në mënyrë të veçantë është realizuar bukur komedia me një akt «Tasi ndan gruan», së cilës nuk i mungojnë as forca satirike, as mjetet artistike.

Megjithkëto mendoj se vëllimi dubej t'ishte akoma më i pasur në tematikë. Nga ana tjetër për disa tema të caktuara, si burokracia, shpërdorimi i pasurisë socialiste, mburria, bestytnitë, martesat me ndryshim të madh moshe, të pasurit frikë të kritikosh, tarafi etj., vërtiten nga vërtiten mendimet, por mënyra si paraqiten e si luftohen janë gati të një llojta në humoristët e satirikët që kanë dalë me vëllime deri sot. Dhe kjo gjë pothua vihet re edhe tek disa poezi të pakta të Alqi Krëstos.

Është e ditur se temat janë njëlloj dhe kapen nga të gjithë shkrimtarët, në këtë rast edhe nga të gjithë ata që meren me satirën e humorin. Por çështja është që secili, dubet të kapi një anë të caktuar të së mirës ose të së keqes, kjo anë të mos jetë kapur nga të tjerët domosdo, dhe ta verë lexonjësën para një mendim të ri, që nuk ja kanë nxitur atij shkrimtarë të tjerë më parë, dhe ta bëjë lexonjësën pastaj që të nxjerrë edhe konkluzione të reja nga një poezi e caktuar p.sh., ose edhe nga një vëllim i tërë. Në këtë drejtim, bukur e në mënyrë të veçantë më duket ia ka arrijtur qëllimit autori me komedinë «Tasi ndan gruan». Ka mandej në vllim edhe poezi të këtij lloji, të cilat nuk janë të pakta.

Qartë dhe bukur më duket sikur janë përkthyer nga autori edhe pesë poezitë e fundit të Demian Bedm, Sergei Mihalkovit dhe të Samuel Marshakut. Mendoj se po të vazhdojë të përkthejë edhe të tjera si këto,

Alqi Kristua do t'u sillte mjaft shërbim qoftë gjinisë së satirës e humorit në letërsinë tonë, qoftë lexonjësve dhe edukimit të shoqërisë në përgjithësi.

Si mbyllje të këtyre dy radhëve dua të theksoj se vëllimi «Gjëra që ngjasin» është një pasurim i rëndësishëm për serinë e botimeve të bibliotekës së Hostenit, për letërsinë tonë satirike e humoristike në tërësi si gjmi letrare më vehte, dhe një kontribut për edukimin e njeriut të ri sot tek ne ku çdo gjë po ribet e po lulëzohet, dhe edhe njerëzit vetë po riben me një botkuptim të ri e me një ndërgjegje të re.

Moisi Zaloshnja.

DELJA DHE NEPËRKA

Një dele e urtë
Dhe zëmërbutë
Tek po kulloste
Në një lëndinë
Në cingërimë,
Pa një nepërkë
Mbi dhen'e ngrirë
Q'ish tharë e mpirë.
«S'rri dot në çka ka, —
I tha nepërka —
Se është ftohtë:
Mermë e mbështillmë
Me lesht' e ngrohtë,
Mua të, shkretën,
Shpëtoma jetën,
Pa në daç, nderë,
Ta laj në verë».
Delja manare
U pikëllua,
Zëmëra fare
I u copëtua.
«Ndonse ka ngrënë,
— Tha, — time bijë,
Nuk duhet lënë

THE GOAT AND THE SNAKE
A FABLE

Që të mbërdhijë.
Gjynah nga zoti
Po ngorth së ftohti.»
Më gjatë s'priti
Mbi shpin' e ngriti,
Me lesh e pshtolli
Në vete e solli.
Kur dimri shkoi
Gjarpri s'mënoi
Për ta shpërblyer
Mikun e vyer:
«Cëk» e kafshoi
Dhe e helmoi
E bëri akull,
E fryu si shakull.
«Mosmirënjohës»
— Tha dele e shkretë, —
Tek po rrëzohej
Këmbëpërpietë,
«Bëra të mirë
Keq e pësova
Ç'më duhej mua
Që të shpëtova?»

* * *

Mirë e pësoi
Delja manare
Se kishte ndjenja
«Humanitare».